

Producttest.be

Dagelijks gebruiken we heel wat schoolmateriaal: potloden, papier, kaften, plakband, printers... Al die producten hebben een invloed op het milieu. Kiezen voor het meest milieuverantwoorde schoolartikel is niet altijd gemakkelijk.

De OVAM ontwikkelde daarom een berekeningsmodel waarmee je kunt nagaan hoe milieuverantwoord een product is. Bovendien bereken je met het model hoe goed jouw school presteert op het vlak van milieuverantwoorde consumptie en productgebruik.

Met deze softwaretoepassing kun je snel je huidige én toekomstige aankopen evalueren. Of vergelijken met het schoolmateriaal dat je in het verleden hebt aangekocht. Je kunt de milieucriteria uit het model ook gebruiken bij de aankoop van nieuw materiaal: je vraagt je leverancier rekening te houden met die criteria of je integreert de milieucriteria in bestekken. Hoe beoordeel je een product? Het berekeningsmodel stelt je er een aantal vragen over. Voor een potlood bijvoorbeeld: "Uit welk materiaal is het potlood gemaakt?" of "Zijn er kleurstoffen gebruikt?". Wanneer je die vragen hebt beantwoord, toont het model een grafiek die de milieuprestaties van de beoordeelde producten weergeeft. Met de score kun je verschillende producten of producttypes met elkaar vergelijken. Meteen heb je ook een gebruiksvriendelijk houvast bij nieuwe bestellingen van schoolmateriaal.

Vandaag bevat het berekeningsmodel twee productgroepen die vaak in een school aanwezig zijn: kantoomaterialen en schoonmaakmiddelen. Maar daar blijft het niet bij. De volgende jaren vult de OVAM het berekeningsmodel aan met nieuwe productgroepen. We houden je hiervan zeker op de hoogte.

Het berekeningsmodel is bedoeld voor aankopers, maar ook voor MOS-verantwoordelijken die werken aan interne milieuzorg en milieuverantwoord productgebruik. De softwaretoepassing vind je rechtstreeks via de link www.producttest.be.

Even registreren en je berekent hoe goed jouw school scoort op het vlak van milieuverantwoorde consumptie en productgebruik.

Sofie Poelmans. OVAM, dienst preventie (STIP, tel. 015 28 43 03 of stip@ovam.be).

Aan de slag met afval

Een praktische vorming op een locatie door jou gekozen. Je krijgt nieuwe ideeën, tips en opdrachten die bruikbaar zijn bij de organisatie van een milieudag bedoeld voor 11 - 14 jarigen. En meer achtergrondinformatie over het thema afval.

- Hoe kun je de jaarlijkse afvalberg geproduceerd door één Vlaming visueel voorstellen?
- We doorlopen een circuit met verschillende praktische opdrachten, o.a. papier maken van oud papier, determineren van verschillende soorten plastic, compostdientjes determineren, ...
- Korte film over recyclage van batterijen, autobanden, plastic, beeldschermen en blik.
- Educatief computerspelletje waarmee je kunt testen hoe deskundig je bent in het sorteren en voorkomen van afval.
- Korte voorstelling van beschikbaar educatief materiaal voor secundair onderwijs en basisonderwijs: pak- je- afval, de compostkoffer, lespakket 'composteren met kinderen', cd-rom 'afval minderen voor kinderen' met lesfiches, cd-rom 'iedere leerling voorkomt afval', 'bezoek aan een containerpark'.

Doelgroep: leerkrachten secundair onderwijs 1ste graad en basisonderwijs 3de graad, natuurgidsen, NME-werkers en andere geïnteresseerden.

Duur: halve dag.

Meer informatie NMEC De Helix, www.dehelix.be, dehelix@lne.vlaanderen.be, 054 31 79 52

Rijbewijs op school

Op 23 november 2007 behaalden leerlingen van het SIHA (Stedelijk Instituut voor Handel en Ambachten) in Antwerpen als eersten in Vlaanderen hun theoretisch rijbewijs op de schoolbanken. Ze deden dat in het kader van het project Rijbewijs op School, een initiatief van Vlaams minister van Mobiliteit, Kathleen Van Brempt, en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV). Dit schooljaar nemen nog ongeveer 2.000 leerlingen deel aan het project. Op termijn krijgen alle leerlingen in Vlaanderen de mogelijkheid om met hun theoretisch rijbewijs op zak de middelbare school te verlaten.

Met het project kunnen middelbare scholen op een eenvoudige manier eindterm 12 voor de derde graad invullen. Tot voor kort kwamen veel scholen daar niet aan toe. Met het project kunnen ze dat op een eenvoudige maar kwaliteitsvolle manier doen, en bovendien met een minimum aan inspanningen. De leerlingen krijgen acht uur les van een erkende rij-instructeur, waarna ze op school het examen kunnen afleggen. Om zich goed te kunnen voorbereiden, krijgen ze ook een praktisch handboek en gratis toegang tot www.rijbewijsopschool.be, waar ze onder meer een proefexamen kunnen afleggen.

De Vlaamse overheid financiert volledig de kosten van de lesgevers, het examen en de handboeken. Scholen en leerlingen hoeven dus niets extra te betalen. De school beslist zelf of ze de lessen tijdens of buiten de lessen organiseert.

De nadruk in de lessen ligt vooral op de kennis van het verkeersreglement. Daarnaast is duurzame mobiliteit prominent in de opleiding aanwezig.

Onderwerpen als verkeersveiligheid, milieu en de bewuste keuze voor een verplaatsingswijze komen aan bod.

Dit schooljaar werden 25 scholen geselecteerd om aan het initiatief deel te nemen. Vanaf volgend schooljaar kunnen alle scholen zich kandidaat stellen om in het project te stappen.

De VSV zal in de loop van het voorjaar de scholen op de hoogte brengen.

*David Van Fraechem,
Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV),
tel 015 44 65 50,
david.vanfraechem@verkeerskunde.be,
www.rijbewijsopschool.be.*

LIVE!

Live!

Verkeersleefbaarheid in de schoolomgeving

Een nieuw interactief lessenpakket rond verkeer en mobiliteit voor de derde graad secundair onderwijs

Verkeerseducatie in derde graad

secundair onderwijs = klaarstomen voor het autorijden?

Van scholen wordt verwacht dat ze jongeren leren zich veilig en op een verantwoorde manier te verplaatsen.

Een ware uitdaging voor de school, want hoe ouder een jongere is, hoe meer zijn of haar houding en gedrag al gevormd zijn en hoe moeilijker het wordt om er vat op te krijgen.

In de derde graad beperkt het verhaal zich vaak tot de voorbereiding op het autorijbewijs.

Het kan ook anders.

Het lessenpakket **LIVE!** reikt een praktisch instrument aan waarbij de school mobiliteit, verkeersleefbaarheid en verkeersveiligheid integreert in het klas- en/of schoolgebeuren.

Mobiel 21

Van scholen wordt verwacht dat ze jongeren leren om zich veilig en op een verantwoorde manier te verplaatsen.

Een ware uitdaging, want hoe ouder een jongere is, hoe meer zijn of haar houding en gedrag al gevormd zijn en hoe moeilijker het wordt om er vat op te krijgen. In de derde graad secundair beperkt het verhaal zich vaak tot de voorbereiding op het autorijbewijs.

Het kan ook anders. Het lessenpakket LIVE! reikt een praktisch instrument aan waarbij de school mobiliteit, verkeersleefbaarheid en verkeersveiligheid integreert in het klas- en/of schoolgebeuren.

In het lessenpakket LIVE! (LeefbaarheidsIndex Verkeer) nemen de leerlingen in tien lessen de verkeersleefbaarheid van de schoolomgeving onder de loep. De theorie reiken we aan op een interactieve wijze. Daarna kunnen de leerlingen zelf aan de slag en trekken ze de straat op voor verschillende metingen. Je kunt projectmatig, klas- of vakoverschrijdend werken met LIVE! Je kunt ook kiezen om maar een aantal van de lessen te geven, naargelang de behoeften of interesse van de leerlingen.

Het pakket bestaat uit een ringmap met cd-rom. Elke les bestaat uit een infofiche met het doel van de les, de belangrijkste eindtermen, het benodigde materiaal en eventuele aanvullende activiteiten. Je krijgt informatie over de wijze waarop je de theorie op een interactieve manier kunt overbrengen. Je vindt in het pakket ook een beschrijving van de meetmomenten.

Het pakket kost 20 euro (excl. verzendingskosten).

*Je kunt het bestellen bij Mobiel 21,
www.mobiel21.be, 016 23 94 65,
info@mobiel21.be*

Superstapper

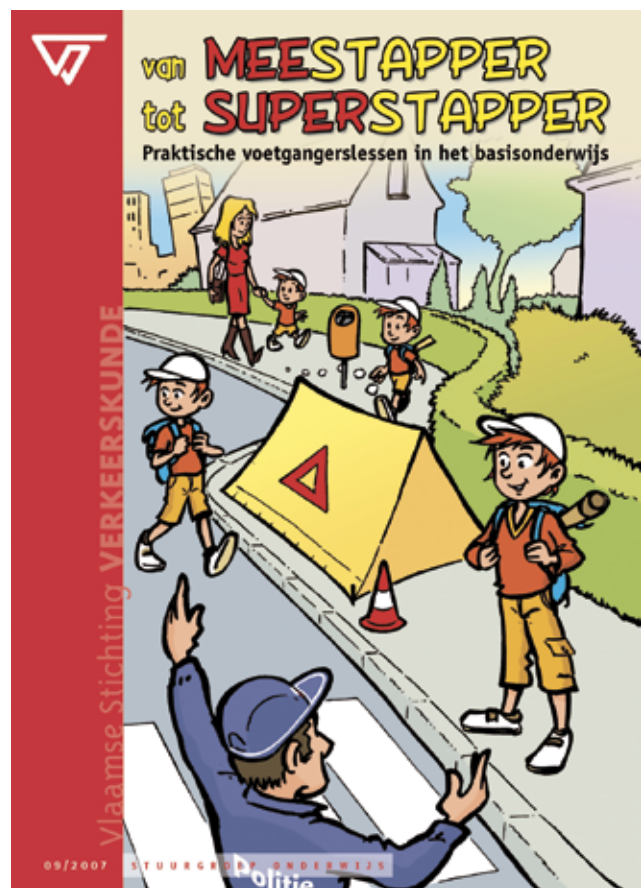
Met de handleiding *Van meestapper tot superstapper* kunnen leerkrachten kinderen goed voorbereiden op hun rol als voetganger in het verkeer. Het is belangrijk dat we kinderen vanaf de kleuterleeftijd tot en met de tweede graad van het lager onderwijs heel regelmatig individueel laten oefenen in een beschermde omgeving en in het echte verkeer, onder toezicht van volwassenen. We moeten hen vertrouwd maken met de juiste kijk- en luistertechnieken om te leren oversteken. Want een veilige voetganger word je niet in de klas.

De brochure heeft ook een hoofdstuk over op stap gaan in het echte verkeer. Daar komen de verkeersborden voor voetgangers aan bod, geeft de VSV tips voor groepsverplaatsingen en zichtbaarheid in het verkeer. Het laatste hoofdstuk presenteert een paar leuke sensibiliserende acties voor voetgangers. Als eens gehoord van 'Red de Zebra' of 'Stap de wereld rond'? De cd-rom die in de brochure zit, bevat een aantal ouderbrieven die je zelf kunt aanpassen en de controlefiches die je gebruikt om de brevetten af te nemen.

*Prijs: 8,50 euro + verzendingskosten,
doelgroep: kleuter- en lager onderwijs.*

Bestellen: www.verkeerskunde.be.

*Informatie: VSV, 015 44 65 54,
tini.desmedt@verkeerskunde.be*

De Helix op verplaatsing

Ben je op zoek naar methodische en inhoudelijke vernieuwing, verruiming en verdieping in verband met natuur- en milieueducatie? Zoek je een zinvolle invulling voor een pedagogische studiedag, een vorming in het kader van MOS, een natuurweek of milieuproject, vormingsdagen voor natuurgidsen of natuurouders?

De Helix, NME-centrum van de Vlaamse overheid helpt je daarbij.

Op jouw vraag en op een locatie door jou gekozen, biedt De Helix je een aantal praktijkgerichte vormingsactiviteiten aan, alsook workshops in verband met natuur- en milieueducatie. Het aanbod geldt voor basis- en secundaire scholen, hogescholen, NME-centra, natuur- en milieuverenigingen, bezoekerscentra, milieudiensten...

De vormingen zijn gratis. We rekenen wel vervoerskosten en syllabus aan. Een minimum van 10 deelnemers is vereist.

NATUURBELEVINGSPAD

Een activiteit met kleuters in de natuur vereist een specifieke aanpak.

Een natuurbelevingspad afgestemd op hun belevingswereld en ontwikkelingsniveau verhoogt hun belangstelling en de betrokkenheid om de omgeving te verkennen.

In de opleiding maak je kennis met aangepaste didactische werkvormen. Je krijgt tips en ideeën om kinderen van 3 tot 6 jaar de natuur spelenderwijs te laten ontdekken.

- Hoe creëer je situaties om de natuur zoveel

mogelijk te ontdekken?

- Hoe leer je kleuters spelenderwijs inzicht krijgen in natuur?
- Welke materialen kun je gebruiken om het ontdekkend leren te stimuleren?
- Hoe exploreer je met de zintuigen?
- Hoe ontwerp je een natuurbelevingspad voor kleuters?

Doelgroep: leerkrachten kleuteronderwijs, NME-werkers, natuurgidsen, natuurouders en andere geïnteresseerden. Duur: volledige dag.

NATUURLEERPAD

Intensieve praktijkgerichte trainingsdag met als resultaat een zelf ontworpen natuurleerpad voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

We vertrekken van een praktijkvoorbeeld en een lijstje van aandachtspunten voor een evenwichtig samengesteld leerpad. Maar dankzij je eigen creativiteit, kom je tot een geslaagd eindproduct.

De oefening geeft je bovendien voldoende bagage om nadien zelf aan de slag te gaan.

Je vindt een manier om in de eigen omgeving, bos of park de natuur te verkennen (al dan niet) in samenwerking met collega's, natuurouders, natuurgidsen of vrijwilligers. Je leert de kinderen zo actief mogelijk te betrekken bij zowel natuurbeleving als natuurstudie.

De praktijkoefening levert je voldoende ideeën en tips op om nadien het natuurleerpad volledig uit te werken en te verfijnen.

Doelgroep: leerkrachten basisonderwijs, NME-werkers, natuurouders, natuurgidsen, bosgidsen en andere geïnteresseerden.

Duur: volledige dag.

NATUURBELEVING

Natuurbeleving vormt de basis van betrokkenheid en zorg voor de natuur. In de opleiding leer je hoe je kinderen op een speelse en creatieve manier kunt laten kennismaken met de natuur.

Een praktijkgerichte workshop boordevol nieuwe ideeën die bruikbaar zijn bij de organisatie van natuur- en milieueducatieve activiteiten voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

- Waarom is natuurbeleving belangrijk voor kinderen?
- We stellen een profielbeschrijving op van verschillende leeftijdsgroepen en zoeken naar aangepaste werkvormen.
- We bespreken diverse werkvormen.
- Welke materialen kunnen we gebruiken om natuurbeleving te stimuleren?
- Praktijkvoorbeelden van activiteiten met kinderen in de natuur.
- Praktische tips bij het ontwikkelen van activiteiten voor actieve natuurverkenning.

Per leeftijdsgroep werken we in groepjes een activiteit uit die we nadien uittesten.

Doelgroep: Leerkrachten basisonderwijs, natuurgidsen, bosgidsen, NME-werkers, natuurouders en andere geïnteresseerden. Duur: volledige dag.

BIOTOOPSTUDIE

De opleiding omvat de praktische uitwerking van enkele vakgebonden eindtermen biologie en vakoverschrijdende eindtermen milieueducatie van de eerste graad secundair onderwijs (12 - 14 jarigen).

We ontwerpen met alle deelnemers een natuurleerpad waarbij de kinderen zelfstandig en actief de biotoopstudie van het bos of van andere biotopen in de directe omgeving kunnen uitvoeren.

De oefening geeft je ideeën en tips om in de eigen schoolomgeving, in een bos of park in de buurt een leerpad te maken.

Eens ontworpen, kun je het verscheidene jaren gebruiken zonder veel extra werk en intense begeleiding.

- Hoe organiseer je een biotoopstudie op het terrein zonder veel hulp van derden?
- Wat zijn de doelen van de terreinstudie en hoe begin je eraan?
- Hoe maak je de opdrachten gericht naar hoofd, handen en hart?
- Hoe stel je de werkblaadjes met opdrachten aantrekkelijk op?
- Hoe stimuleer je de leerlingen tot zelfstandig en onderzoekend leren?
- Welke praktische en organisatorische zaken moet je overwegen?
- Wat zijn de aandachtspunten wanneer je een leerpad wilt maken?
- Welk traject kies je best uit? Hoe kies je de stopplaatsen?
- Hoe organiseer je het groepswerk?
- Hoe kun je onderzoek van zowel biotische en abiotische factoren als de invloed van de mens integreren?
- Hoe evalueer je het natuurleerpad?
En de biotoopstudie?

Doelgroep: leraren secundair onderwijs 1ste graad, natuurgidsen, bosgidsen, NME-werkers en andere geïnteresseerden. Duur: volledige dag.

DECIBELS IN DE PRAKTIJK

In de opleiding leer je een zeer praktijkgericht programma maken voor 14 -16 jarigen waarin ze kennismaken met de eigenschappen van geluid.

Ze krijgen daardoor een andere kijk op de hen omringende decibels en de gevaren ervan.

Een aantal vragen over geluid beantwoorden we al tijdens een inleidend gedeelte.

Een powerpointpresentatie illustreert wat geluid, frequentie en decibels zijn en waar ons hoorbaar gebied zich situeert.

Tijdens het praktijkgedeelte in de directe omgeving en verspreid over 4 locaties voeren de deelnemers praktische opdrachten uit.

Ze gebruiken een decibelmeter en interpreteren de metingen. Ze stellen een decibelschaal op en leren proefondervindelijk hoe geluid zich voortplant, versterkt en geabsorbeerd of gereflecteerd wordt.

Het tweede deel van de presentatie onthult de resultaten van de buitenopdrachten en we bespreken de verklaringen uitvoerig.

Daarna besteden we aandacht aan de werking van het gehoor en de vraag wanneer geluid schadelijk is. Wat is het gevaar bij gebruik van walkmans, mp3-spelers en I-pods?

Doelgroep: leerkrachten secundair onderwijs 2de graad, natuurgidsen, bosgidsen, NME-werkers en andere geïnteresseerden.
Duur: halve dag.

OP MUZIEK VAN DE NATUUR

Je leert een rustgevende wandeling samenstellen voor gezinnen en verenigingen waarbij vooral aandacht gaat naar de natuurlijke geluiden, de stilte en de rust in de omgeving. Wat is een stiltegebied? Wat is stilte, geluid, lawaai? Hoe wordt geluid gemeten? Wanneer is lawaai schadelijk? Hoe kun je lawaai voorkomen? Hoe snel plant geluid zich voort? Waarom zingen vogels?

Doelgroep: natuurgidsen, bosgidsen, NME-werkers en andere geïnteresseerden. Duur: halve dag. Het programma kan uitgebreid worden tot een volledige dag. Dan werken de deelnemers zelf een doelgerichte stilteactiviteit uit.

Meer informatie NMEC De Helix, 054 31 79 52
www.dehelix.be, dehelix@lne.vlaanderen.be

Vroente-activiteiten

WAKKER WORDEN

Tijdens de paasvakantie kunnen kinderen van 6 tot 12 jaar (geboortjaar 1996 - 2001) deelnemen aan een vakantieatelier over 'Wakker worden!'. De kinderen verblijven een hele dag in De Vroente en ontdekken de natuur van de Kalmthoutse Heide op een speelse manier.
26 maart 2008, 10u00 - 16u00, prijs: 5 euro (brood-

maaltijd en drankje inbegrepen)
Inschrijven verplicht vóór 19 maart 2008.

NATUURBELEVING

Vorming voor grootouders. Een natuurwandeling met de kleinkinderen is voor alle grootouders een geliefkoosde activiteit. Enthousiaste grootvaders en -moeders maken kennis met een waaier aan mogelijkheden om de natuur op een interactieve manier te beleven met hun kleinkinderen. Met enkele interessante weetjes en eenvoudige materialen kun je een natuurwandeling voor je kleinkinderen boeiend en leuk maken!

9 april 2008, 9u30 - 12u00, prijs: gratis!
Inschrijven verplicht vóór 2 april 2008.

OP REIS

Voor kinderen van 6 tot 12 jaar (geboortjaar 1996 - 2001) organiseren we een vakantieatelier over 'op reis gaan'. De kinderen ontdekken de natuur van de Kalmthoutse Heide op een speelse manier en doen leuke activiteiten die te maken hebben met de zon.
3 juli 2008, 10u00 - 16u00, prijs: 5 euro (broodmaaltijd en drankje inbegrepen). Inschrijven verplicht vóór 26 juni 2008.

MET DIEREN IN DE KLAS

7 september 2008 (10u00-17u00) is Vroentedag. Vroentedag is een verwendag, althans voor wie op die dag De Vroente bezoekt. We verwachten groot en klein voor enkele superleuke activiteiten. Het thema is: "Gaan dieren ook naar school?". Je kunt ook deelnemen aan onze grote quiz. Voor alle deelnemers aan de ateliers voorzien we leuke prijzen. Laat je eveneens verrassen door de unieke tentoonstelling. Gratis toegang!

NATUURATELIERS

Vorming voor begeleiders in kinderopvangcentra. Op zoek naar een leuke, creatieve activiteit om met kinderen te beleven? We stellen enkele natuurateliers voor die je met kinderen van 6 tot 12 jaar kunt uitvoeren. We gaan creatief aan de slag met natuurmaterialen: kijkdozen maken, schilderen met natuurmateriaal, geluiden, kleibeelden maken. Zeer leuke activiteiten voor buiten en binnen.

20 september 2008, 10u00-12u00, gratis.

Inschrijven verplicht vóór 13 september 2008.

Meer informatie over al deze activiteiten:

NEC De Vroente, Putsesteenweg 129,

2920 Kalmthout, 03 620 18 30,

devroente@lne.vlaanderen.be, www.devroente.be

Vogelshow

In het provinciedomein Het Vinne zie je naast de talrijke vogels ook vaak speciale mensen... de vogel-spotters of vogelaars. Met verrekijker, telescoop, vogelgids en camouflagenet zitten ze vaak uren stil aan de rand van het meer naar vogels te kijken. Ze zijn gefascineerd door de gevederde dieren. Kom naar Het Vinne en ontdek waarom. Waarom kunnen vogels vliegen en mensen niet (we kunnen toch zwemmen)? Elke vogel zingt niet alleen zoals hij gebekt is, ook zijn voedsel hangt af van de vorm van zijn bek. Waarom hebben vogels het niet koud in de winter op het koude water? Waarom vliegen ze duizenden kilometers om te overwinteren?

Aanvullend programma: timmeren van nestkastjes, ophangen en controleren van nestkastjes in het broedseizoen, demonstratie vogelringen... (afhankelijk van de mogelijkheden van de groep, van het seizoen en van het terrein).

Doelgroep : 4de en 5de leerjaar,

duur: 2 uur, vanaf maart 2008, 1,50 euro per deelnemer met een minimum van 25 euro. De activiteit is een MOS-schakel voor het thema natuur.

Provinciedomein Het Vinne, Zoutleeuw,

Liesbet Cox, 011 88 89 77,

liesbet.cox@vlaamsbrabant.be

De kracht van water

In het voorjaar van 2008 kun je met de milieuboot het Kanaal Bocholt-Herentals, het Albertkanaal en de Zuid-Willemsvaart verkennen. De milieuboot vaart dan tussen Geel en Herentals, Hasselt en Tessenderlo, Genk en Lanaken en tussen Eisden en Bree. In het najaar van 2008 zet de milieuboot koers naar de Dender en de Zeeschelde met vaartrajecten tussen Geraardsbergen en Ninove, Liedekerke en Aalst, Aalst en Dendermonde en Dendermonde en Temse. In het voorjaar van 2009 staan dan de Zeeschelde, de Bovenschelde en het Kanaal Bossuit-Kortrijk op het programma! De milieuboot vaart dan tussen Hoboken en Temse, Antwerpen en Temse, Schellebelle en Dendermonde, Zwijnaarde en Oudenaarde, Oudenaarde en Bossuit en tussen Zwevegem en Bossuit. Neem een kijkje op www.milieuboot.be om te weten wanneer de milieuboot in jouw streek vaart. Tijdens een milieuboottocht staan drie lesgevers paraat voor een gevarieerd drie uur durend programma op het dek en in de binnenruimten van het schip. Aan dek kom je meer te weten over de geschiedenis, de functies, de problemen en de kansen van de waterloop en de natuur aan de waterkant. Op sommige trajecten gaat de milieuboot de sluis in. Je ervaart de

kracht van water tijdens het versassen. Hoe werkt een sluis eigenlijk?

In het labo kom je te weten of het water van de waterloop bij jou in de buurt nu wel of niet proper is. Zwemmen er vissen in?

In verschillende werkhoeven in het ruim ga je via opdrachten en met educatief materiaal op zoek naar antwoorden: wat zijn de gevolgen van vervuiling op het leven in en om de waterloop? Is het waar dat een rivier zichzelf kan zuiveren? Wat wordt er al gedaan en hoe kun jij helpen om onze waterlopen schoon te houden?

De milieuboot vaart voornamelijk met leerlingen van de 2de en 3de graad van het lager onderwijs, de 1ste graad van het secundair onderwijs en studenten lerarenopleiding.

Op woensdagnamiddagen en in weekends zijn verenigingen, families, vriendengroepen en individueel geïnteresseerden van harte welkom.

Het lespakket 'Op Sleptouw' kun je gebruiken voor de voorbereiding en naverwerking van de tocht. Het pakket bevat lesbladen voor leerkrachten met informatie over water en waterlopen en lesbladen voor de leerlingen met vragen en doe-opdrachten.

Het project 'Educatieve Milieuboottochten' is opgenomen als MOS-schakel voor het thema water en vormt een interessante invulling van zowel vakoverschrijdende als heel wat vakgebonden eindtermen.

Voor informatie en inschrijvingen:
www.milieuboot.be, info@milieuboot.be,
 tel. 053 72 94 20

Het project 'Educatieve Milieuboottochten' is een realisatie van de vzw De Milieuboot en is mogelijk dankzij de steun van de Vlaamse overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie.

Waterwetenschap

Onder het motto "zelf proberen is meer leren" maken leerlingen in Hidrodoo een ontdekkingsreis door de wereld van het water. In het interactieve waterDOE-centrum wordt theorie omgezet in praktijk. Leerlingen mogen het allemaal ZELF doen én uitproberen: zelf een waterstofraket lanceren, zelf waterdammen bouwen, zelf een draaikolk maken, zelf een duikboot laten zinken....

In de Watermaker neemt een 3D-film de leerlingen mee op ontdekkingsstocht doorheen het fascinerende proces van de drinkwaterproductie. De wereld van pompen, decantoren en zuiveringsinstallaties kent zo

geen geheimen meer. Leuk én leerrijk!
Nieuw is de Watertuin. Hier kunnen de leerlingen in openlucht experimenteren met water.
De thema's in Hidrodoe zijn vakoverschrijdend: van fysische, chemische of biologische eigenschappen tot geschiedkundige, technologische, maatschappelijke en zelfs taalkundige aspecten van water.
Een bezoek aan Hidrodoe duurt ongeveer 2 à 3 uur. Je kunt van je uitstap ook een volledige daguitstap maken. Het Blososportcentrum en het Netepark liggen op wandelafstand.

Kant-en-klare sportieve pakketten biedt Hidrodoe aan in samenwerking met de Stichting Vlaamse Schoolsport.

En om de uitstap voor verschillende leeftijdsgroepen zo interessant mogelijk te maken, werkt Hidrodoe met aparte bezoekdagen: leerlingen *basisonderwijs*: maandag, donderdag en vrijdag en leerlingen *secundair onderwijs*: dinsdag.

Leerkrachten kunnen hun bezoek aan Hidrodoe voorbereiden aan de hand van handige lespakketten. Voor het basisonderwijs heeft Hidrodoe drie lespakketten uitgewerkt:

eerste graad: 'Water vermomd',
tweede graad: 'Water in en rondom het huis',
derde graad: 'De blauwe planeet'.

De lespakketten kosten 10 euro en je kunt ze bestellen via info@hidrodoe.be of ter plaatse aankopen. Leerkrachten van het secundair onderwijs kunnen op www.hidrodoe.be gratis lespakketten samenstellen met een zoektocht op maat van de leerlingen.

Bij een bezoek aan Hidrodoe krijgen leerlingen van het secundair onderwijs een compleet pakket op maat aangeboden onder leiding van een educatieve medewerker.

Dat houdt in: ontdekking van de Waterwereld met zoektocht, bezoek aan de Watermaker, een film op maat en een afsluitend spel naar keuze (afgestemd op graad en eindtermen).

Vraag de gloednieuwe scholenfolder aan. Daar staat alles in over een geslaagd en leerrijk bezoek aan Hidrodoe! Stuur een e-mail naar info@hidrodoe.be of bel op het gratis nummer 0800-90 300.

*Hidrodoe, Haanheuvel 7, 2200 Herentals
(achter Netepark en Blosocentrum)*

*Hidrodoe is elke dag open van 09u30 tot 17u00.
Gesloten op woensdag en zaterdag.*

duik onder in de waterwetenschap

Waterdiertjes

Vorming voor leerkrachten kleuter- en lager onderwijs. De vorming staat volledig in het teken van water. Je schept en bekijkt waterdiertjes. Ook de fysische eigenschappen van water komen aan bod aan de hand van enkele leuke proefjes.

9 april 2008, 14u00 – 16u30, prijs: 2,5 euro. Inschrijven verplicht vóór 2 april 2008. Geef duidelijk aan voor welke graad je de vorming wilt volgen.

*NEC De Vroente, Putsesteenweg 129, 2920 Kalmt-
hout, 03 620 18 30, devroente@lne.vlaanderen.be,
www.devroente.be*

Water4all

Water4all is een project van de provincie Vlaams-Brabant, dienst Leefmilieu. De Milieuboot vzw verzorgt samen met de provincie de organisatie en de begeleiding van het programma.

Het project voorziet voor elke graad van het secundair onderwijs twee activiteiten, georganiseerd in de vier belangrijkste rivierbekkens in de provincie Vlaams-Brabant: Dijle-Zenne, Dender, Beneden-Schelde en Demer. Jongeren ontdekken de waterloop in hun buurt of streek en voeren opdrachten uit binnen en buiten de school.

Water4all voorziet het nodige materiaal (handleiding, werkbladen, educatief paneel ...) voor alle activiteiten. Tijdens een intakegesprek met de betrokken leerkrachten, graadcoördinatoren en directie bekijken we hoe het project vorm kan krijgen in de school.

Water4all wil de leerkrachten en leerlingen stimuleren om met de hele school deel te nemen, zo kan een stevige basis worden gelegd voor een vakoverschrijdend en klasdoorbrekend project.

Via de website kunnen leerlingen hun resultaten aan anderen bekendmaken.

De provincie biedt het project Water4all gratis aan voor de Vlaams-Brabantse MOS-scholen. Elke school kan MOS-school worden, contacteer hiervoor de MOS-begeleiding.

Als de school zich bovendien kandidaat stelt voor een logo voor het aandachtsveld water kan de MOS-begeleiding het proces ondersteunen.

Voor meer informatie en inschrijvingen:

www.water4all.be

De Milieuboot vzw, 053 72 94 20,

water4all@milieuboot.be

Provincie Vlaams-Brabant, dienst Leefmilieu,

Milieuzorg Op School: Philippe Moreau, 016 26 72 36,

philippe.moreau@vlaamsbrabant.be, *Veerle Lievens,*

016 26 72 79, veerle.lievens@vlaamsbrabant.be

De Waterkant

De Waterkant, een natuur- en milieucentrum in Aalst, biedt in samenwerking met Natuurpunt, de milieudienst van Aalst, De Milieuboot en MOS educatieve activiteiten aan in de omgeving van de Dender. Voor leerlingen van het lager en het secundair onderwijs zijn er educatieve natuurwandelingen in het natuurgebied De Gerstjens. Kijken en ervaren staan centraal tijdens de wandeling met het *lager onderwijs*. De functies van de Dender, de relatie van de rivier met het natuurgebied, de soorten landschappen en de waterkwaliteit in de Zomergembeek komen aan bod. De leerlingen van het *secundair onderwijs* onderzoeken hoe mens en rivier in symbiose kunnen samenleven. Zij focussen op de overstromingsproblematiek, de biodiversiteit, integraal waterbeheer en duurzame ontwikkeling. *Kleuters en leerlingen van de eerste graad lager onderwijs* kunnen in het centrum

deelnemen aan de wateractiviteit 'Spring eens in een vijver'. Via raadseltjes en verhaaltjes toveren ze symbolisch een lege vijver om tot een vijver vol leven met planten en dieren.

Op *16 april 2008* kunnen leerkrachten van het secundair onderwijs deelnemen aan een 'biologisch en chemisch wateronderzoek' georganiseerd door De Waterkant en De Helix.

In *maart 2008* organiseert De Waterkant in samenwerking met Protos, Kleur Bekennen en MOS een trefdag over water voor leerkrachten van het secundair onderwijs.

Wil je meer weten over de activiteiten die in het voorjaar plaatsvinden, neem dan een kijkje op www.dewaterkant.org. In het centrum zelf kun je ook een bezoek brengen aan de watertuin en aan de permanente tentoonstelling over waterlopen en natte natuur in het Denderbekken. De grote aquaria met vissen en waterplanten uit de Denderregio zullen zeker je aandacht trekken!

Meer informatie: www.dewaterkant.org, info@dewaterkant.org, 053 72 94 21.

Natte natuur

Coördinatie Zenne ijvert voor een geïntegreerd en duurzaam beheer van de waterlopen en de natte natuur in het Zennebekken. Ooit was de Zenne een aantrekkelijke rivier vol vis, met veel meanders en eilandjes en met op haar oevers een overvloed aan gele irissen. Ook vandaag kun je deze pracht en praal op bepaalde plaatsen nog bewonderen. Momenteel is de Zenne nog een belangrijke vervuiler van de Schelde. Maar er is verbetering op komst, de waterzuivering wordt uitgebreid en in juni 2007 werden al de eerste vissen sinds lange tijd teruggevonden in de Zenne.

Coördinatie Zenne nodigt je uit om via begeleide wandelingen in het Zennebekken, de Zenne en haar zijwaterlopen in al hun aspecten te ontdekken. Een ervaren gids neemt je mee op sleeptouw: een ideale manier om de mooie en minder mooie kanten van de waterlopen in het Zennebekken te leren kennen. Je bekijkt het gebied ook van dichtbij. We scheppen water. Ruik je het water? Wat zie je? Komen er dieren in voor?

De wandelingen vinden plaats in verschillende gebieden in het Zennebekken: de Zenne in Anderlecht, de Zenne en de haven in het hart van Brussel, het Gravenbos in Humbeek, de Zenne in Lembeek, de Dorent in Vilvoorde.

Voor scholieren (6-18 jaar) en volwassenen: individuele deelnemers en groepen. Op aanvraag. Inschrijven bij Coördinatie Zenne – Akenkaai 2bis 1000 Brussel, info@coordinatiezenne.be, 02 206 12 03.

Maximum 20 deelnemers per groep,
€ 55 per wandeling,
duur: 2 uur.

Je kunt er ook zelf op uit trekken om de waterlopen in het Zennebekken te ontdekken. Coördinatie Zenne biedt verschillende wandelfolders 'Zoektocht naar een rivier' aan. De folders zijn te verkrijgen in het info- en documentatiecentrum over water en het Zennebekken aan € 0,5/stuk. Twee nieuwe wandelfolders zijn momenteel in opmaak: de Drie Fontein in Vilvoorde en het Zennegat in Mechelen.

De feiten

Doemdenker worden heeft geen zin, maar we moeten wel vertrekken van de realiteit. Het gaat niet goed met de aarde en we hebben geen tijd te verliezen.

Het is duidelijk dat de sleutel tot verandering in onze handen ligt. We hebben de kennis en de middelen om het veranderingsproces in goede banen te leiden. Het is niet omdat sommige politici niet overtuigd zijn of geen actie durven ondernemen, dat wij moeten wachten.

Met MOS – het milieuzorgsysteem voor Vlaamse en Brusselse scholen bestaat nu 10 jaar – hebben we de middelen om krachtadig de klimaatproblematiek aan te pakken. Onze ecologische voetafdruk kunnen we verlagen door minder afval te produceren, minder energie te verbruiken, meer groen aan te planten, de fiets te verkiezen boven de auto en minder water te verspillen en te vervuilen. Voor al die thema's zijn prachtig uitgewerkte bundels gratis te verkrijgen.

Het is nu aan de scholen om nog meer werk te maken van integratie van milieuzorg in hun programma's. De talrijke logo-3 scholen en de 'Groene vlagscholen' tonen aan dat het mogelijk is! Milieuzorg Op School moet een prioriteit worden, in het belang van de kinderen nu en in de toekomst! We hebben geen excuus meer om het milieu niet aan te pakken.

Enkele cijfers:

- De gemiddelde temperatuur in 2007 bedroeg 11,4° of 0,2° meer dan in 2006
- 2007 en 2006 waren de warmste jaren sinds drie eeuwen

- De winter in 2007 was de zachtste sinds het begin van de metingen met een afwijking van 4° boven normaal
- Het decennium 1988 - 2007 is wereldwijd het warmste sinds het begin van de waarnemingen in 1850
- Volgens de World Meteorological Organisation is sinds het begin van de eeuw de gemiddelde wereldtemperatuur met 0,74° gestegen.
- In 21/30 meetpunten werd de fijnstof maximumwaarde meer dan 35 keer overschreden (tot 92 keer!)
- Eind april werd op IJsland 21° gemeten!
- Engeland en Wales kregen in de zomer de grootste hoeveelheid regen te verwerken sinds 250 jaar
- Griekenland en de Balkan kregen temperaturen tot 47° en werden getroffen door de ergste natuurbranden sinds mensenheugenis
- Europa werd op 18/1 geteisterd door de zwaarste storm van de laatste 5 jaar, met windsnelheden tot 200km/u
- Op de Noordpool heeft er nog nooit zo weinig ijs gelegen. Schokkend nieuws: volgens het KNMI zal voor 2050 het poolijs verdwenen zijn, volgens een NASA-rapport zal dit al in 2013 het geval zijn.
- In Pukhet, amper drie jaar na de allesverslindende Tsunami, vallen weer ontelbare slachtoffers door grondverschuivingen, in de hand gewerkt door illegale ontbossingen.

*Paul Renders, MOS-begeleider
Brusselse hoofdstedelijke gewest*